

وقت عتبه

صالی : ۱ و ۲

عرب برانه - ماه اول ۱۹۲۶

شعبی جلد

دار الفنون

ادبیات و فلسفه

فلسفه ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیا ، ادبیات

ایکی آبدہ بر نشر اولنور

مندرجات

احمد رفیع
فائق صبری
احمد رفیع
حامد معری
علی فؤاد
نجیب عاصم
یوسف برجت

دیوشیرمه اصولی، عجمی اوغلانلر
جوغرافیا توصیفلرنده ناظم اصوللر
قبریس و تونس سفیرلرینه عائد رسمی وثیقلر
مختلف دورلرده آنادولونک یوللری
قره دکز بیطرفلغنک اخلاالی و لوندره قونفرانسی
علم لسان
کتابیات

استانبول - می مطبعه

۱۹۲۷

آنادولونك بوللرى و جهان مناقلاته نظر آ و ضعيتى (۱)

بزم عموميتله كوچوك آسيا ياريم آطهسى نامى آلتنده طانيديغمز آنادولو ، مناقله نقطه نظرندن ارضك ايكنجى درجهده طالعلى مملكترلندن بريدن . ياريم آطه اوله رق ديكر قومشو ياريم آطه لك غيرمساعده وضعيته اشتراك ايدر: ايتالياده اصل ياريم آطه اوزرنده كى ليانلرى عمومى براهيتى حائز اولمايوب بالعكس ياريم آطه لك قارايه بتيشديكى يرلرده ، جنوه وونديك آوروپانك ايچ طرفلرينه دوغرى كيدن واسع مقياسده كى مناقلاته مخرج تشكيل ايتديكى كى آنادولونك ده آنجق ايكي منتهاسنده كى ليانلر آسيا ايچون عيني اهميتى حائز اولوب هر دورده اشخاص و اشيا مناقلاتى ترجيحاً آنادولونك اطرافندن دولاشان دكيز يولندن طربزون وپاياسه (ياخود اسكندرونه) كلير، صوكره بوليانلردن قره طريقيه ايرانه، الجزيره اوزرنندن هندستانه كيدردي . آنادولونك ديكر ياريم آطه لرله مشترك بولونديغى بو غيرمساعده وضعيته مقابل برده مساعده بروضعتى واردركه اوده آسيانك جنوب غربيسنده جنوب شرقى آوروپايه دوغرى اوزامش اولان بو قره پارچه سنك بالقان ياريم آطه سييله برابر آوروپا ايله آسيا آره سنده عمومى مناقلاتى جلب ايدن بركوپرى وضعيته اولمى در . لکن آنادولونك ايچ طرفلرنده مناقلاتى اشكال ايدن سته پلرك امتدادى و بو سته پلرى غير قابل مرور كنار سلسله لرينك احاطه ايتمى بو كوپريدن پك آز استفاده ايدلمىنى موجب اولمشدر . هر زمان وسطى آوروپان بالقان طريقيه استانبوله دوغرى اولدقجه ايشلك بر مناقله وقوع بولمشسه ده بو يولك طبيعى بر صورتده آنادولو اوزرنده دوام ايدن قسمنده كى مناقلات هيچ بر زمان آوروپا جهتنده كى اهميتى احراز ايدمه مشدر . چونكه استانبولدن طربزون وپاياسه (ياخود اسكندرونه) كيدن دكيز يولى آنادولو اوزرنندن كچن قارا طريقيه ترجيح اولونمشدر .

(۱) دوكتور فرايچ تيشنر (Franz Taeschner) ك په تهران جوغرافيا مجموعه سنده (Petermanns Geogr. Mitteilungen) ۱۹۲۶ ، دفتر ۹-۱۰ ده انتشار ايدن مقاله سنك

آنادولونك مناقلات خصوصنده كی غیرمساعده وضعیتنه انضمام ایدن دیگر بر نقطه داها واردی که اوده آنادولونك قاپولری او کنده مناقله جوغرافیاسی اعتباریله فوق العاده مساعده بر مرکزك، یعنی استانبولك بولونمه سیدر. بوشهر ماضی ده آنادولو ایله بالقان یاریم آطه سنك طبیعی مرکزی اولدیغی کبی استقبالدهده بووظیفه یی کوره جکدر. بوسیبیله آنادولونك اقتصادی بر مرکزی، داخلده اولمایوب خارجهده بولوندیغندن بوراده دیگر یاریم آطه لرده اولدیغی کبی هر هانکی بر صورتله مملکتی قطع ایدرک پایتخته کیتمک مجبورتی یوقدی، فقط صوک زمانلرده مرکز حکومتک ایچ آنادولویه، آنقریه نقلی دولایسیله وضعیت داکیشه مشدر.

آنادولونك جهان مناقلاتی جلب ایدن یکانه ساحللی آطه لر دکیزینه متوجه اولان غرب ساحللیدر. بوراده، ایچ آنادولویه قدار امتداد ایدن و آرهلرنده کنیش وادیلر وجوده کتیرن ساحل خطنه عمود اوله رق اوزانان سلسله لر نقلیاته چوق مساعده کورفز لر حصوله کتیرمشلدر. بو قسمده قرون قدیمده، اوچ مهم لیمان: یعنی از میر، آفه سوس، میله ت شهرلری بولونوب بونلرک انکشافلری یاریم آطه اوزرنده کی هینته رلاندری سایه سنده ایدی. بوراده، هینته رلانك ساحله اک یاقین بر نقطه سنده بولونان «ساردهس» شهرنده وقتیه

پک بویوک بر شهرتی حائر اولان ایران حکمدار جاده سی نهایت بولویوردی. حقیقه قطع هوی بر اهمیتی حائر اولان بو بویوک یول، کلدانستان و سوس اولککسیله ایران ایمپراطورلغنك مرکزی اولککلرینی آطه لر دکیزی لیمانلرینه ربط ایدیوردی. عین صورتله آنادولوی آطه لر دکیزی ساحلندن اعتباراً شرق - غرب استقامتنده قطع ایدن بویوک برجاده متعاقب دورلرده، استانبولک تشکله قدار آنادولو یوللرینك عمود فقریسی اولمشدر.

تفرعانده بوجاده نك کذرکاهی طبیعی هر زمان عینی اولمامشدر. بر زمانلر اسکی ایران حکمدار جاده سی آنادولوی وسطده کی طوز چولنك و بوزقیرلرک شمالنده کنیش بر قوس چیزه رک قطع ایدوب آتی طوروس طاغلی آره سنندن الجزیره داخل اولوردی. صوکرلری رومالیلر زماننده بوجاده طوز چولنك جنوب قسمندن کچور و مشهور طوروس و آمانوس کچیدلرینی (Pylae Syriae، Pylae Ciliciae) قطع ایدرک شمالی سوریه یه واورادن شرق قریبک دیگر آقسامنه کیدیوردی. شرق قریبک هینته رلاندینه عائد اولان بو برتی مناقلاتی ایفا ایدن واونک دکیزلر اوزرنده تمادیسنی تأمین ایدن اوچ شهردن ایکسی

ایکی بویوک نہرک منصبندہ بولونویوردی کہ بو نہرلر بر جہتدن وادیلری سایہ سندنہ ایچ آنادولویہ دوغری مناقلاتی قولایلاشدیرمقلہ برابر دیگر جہتدن دە سوروکلہ یوب کتیر دکلری تراکات اینہ متادیاً دلتارینی توسیعہ، دکیزی ایلری ایتہیہ چالیشدقلرندن نہرلرک منصبلرندہ بولونان شہرلرک کیت کیدہ قوملر وچاقیلرلہ دولارق نہایت تمامیلہ ساحلدن اوزاقدہ قالمسنی موجب اونقده ایدی. داها قرون قدیمہ دە میلہ ت شہری بو حادثہیہ معروض قالدی، قرون وسطادہ افسوس دە عین طالعزلکہ اوغراددی. یالکز از میر نسبتاً محفوظ بر وضعیتہ بولوندیغندن اپی بر زمان بویلہ بر تہلکہ دن اوزاق قالدی و اوزماندنبیری اوچ شہرہ تقسیم ایدلمش اولان وظائفی یالکز کندندہ طوپلادی، دیگرلرینک سقوطلی نسبتندہ او انکشاف ایتدی. قرون اولی نہایتلرینہ دوغری آنادولو مناقلہ وضعیتی باشدن باشہ تبدل ایتمش اولسنہ رغماً اوزون آنادولو ساحلرینک ہیئتہ رلانیدیله طبیعی صورتدہ ارتباطی اولان یکانہ کوزل لیمانی از میر، بوکونہ قادر اہمیتنی محافظہ ایتمکدہ بردوام اولمشدر.

مناقلہ وی وضعیتہ کی تبدلک باشلیجہ سببی روما اولکہ سندنہ سیاسی مرکز ثقلتک شرقہ انتقالی اولمشدر. بالنتیجہ اسکی بیزانس شرقی رومانک پایتختی اولدی، قسطنطین زمانندہ کندی اسمیلہ تسمیہ ایدیلن بوشہر یکی باشدن قورولدی. قرون قدیمہ نک افق مدنیسیلہ متناسب اولہرق آق دکز اطرافندہ کی مملکتلر، آسیانک بر اسکلسی کبی اولان آنادولو ایلہ تجاری مناسبتندہ بولونویورلردی. استانبولک تأسیسیلہ آنادولونک جنوبی آسیا ایلہ وسطی آوروپا آرسندنہ بر کوپرنی اولوق وظیفہ سی تمامیلہ قوت بولدی، چونکہ قوملر مهاجرتندن سوکرہ آروپانک سیاسی وحرثی مرکزی آق دکز مملکتلرندن وسطی آروپایہ کچمشدی.

عمومی مناقلہ وضعیتنک تبدلی زمانلہ یکی بریول شبکہ سی یاراتدی. آرتق آنادولونک آنا جادہ سی غرب-شرق استقامتندہ کیتہ یوردی، مائل بر استقامتندہ ایزمیت (آستازہ نی) کورفزندن بدأ ایلہ طوروس وکلیکیا کچیدلرندن کچہرک طرسوسہ واصل اولویوردی. بورادن آمانوسلر اوزرندن شمالی سوریه یہ کیدیوردی. ازنیق (Nicaea)، دوریلہ (Dorylaeum)، عموریہ (Amorium)، قولونیا (اسکی Archelais، بوکونکی آقسرای) مرکزی آنادولوی قطع ایدن بویولک اہمہ نقطہ لری ایدی. قولونیانک یرینہ آز بر زمان سوکرہ قونہ قائم اولدی، اسلام و بیزانس محاربہ لری اثناسندنہ خراب اولان عموریہ یرینہ داہا جنوبدہ بولونان فلومہ لیوم Philomelium (اھار صلیبک Finimini سی) کچدی.

تبدلاتدن سو کره عین جاده تورک دورنده از نیق - اسکیشهر - آقشهر - قونیه جاده سی اوله رق عصر لرجه موجودیتنی محافظه ایتدی .

سو کرا تورک لک آنادولویه ورودی ، قسماً شهرلرده یرلشمه سی و بورالرده حکومت قوردقلری زمان کلدی . بو اثناده کی آسایش سز لک یوزندن بیزانس لیلرله برابر بو اولککله کیرن تشکیلات بوزولویور . سلچوقیلرک بدیعی قیمتی حائز ، مدافعه یه قابلیتلی محتشم کاروانسرایلری ، آسایش سز لکله کچن بو انتقال دوره سنک آنادولو اراضی سنده بو کونه قادر دوام ایدن شاهد لیدر . رومالیلر و بیزانس لیلر زماننده کاروانسرایلرک تحکیمنه لزوم کورولمه مشدی ، اونلر ساده بنالردی ، بو سببله بو کونه قادر موجودیتلرینی محافظه ایدمه مشلردر . مرکزی جاده یه کوره تشکل ایتمش اولان بیزانس یول شبکه سی بوتورکن استیلا سی اثناسنده تمامیه بوزولدی . مع مافیه بعض یول اقسامی صوک عثمانلی دورلرینه قادر ایشله مکده دوام ایتشدرکه بوده شرق محافظه کارلغنک بر دلیلدر . یالکیز ، عین صورتله آنادولوی مائلاً قطع ایدن وشبهه سز بیزانس یوللرینک عمود فقریسنی تشکیل ایدن برجاده سیاستاً موجود امنیت سز لکله رغماً اهمیتنی محافظه ایتمش و ایشله مکده دوام ایتشدر . ۱۱ نجی عصرده بوتون شرق قریبه حاکم اولان بویوک سلچوق ایمپراطورلغنک غرب قسمنی تشکیل ایدن روم سلچوقیلرینک پایتختی بویول اوزرنده ایدی . مستعرض جاده دن سو کره سلچوق آنادولوسنده کی اکمهم جاده مرکز حکومت اولان قونیه دن آقسرای و قیصری اوزرندن روم سلچوق سلطانلغنک ایکنجی مهم شهری اولان سیواسه کیدن یول اولوب یوقاریده ذکر ایدیلن محتشم سلچوق کروانسرایلری بزه ایزنی کوسترمکده در . (۱)

(۱) ویریلن ایضاحاتی ، عثمانلیردورنده کی آنادولو یوللری شبکه - نی کوسترن مربوط خریطه ایله مقابله ایدیکیز . خریطه نسبتاً سو کره کی دورلره (تقریباً ۱۶۵۰ دن ۱۸۵۰ یه قادر) یعنی یول شبکه سنک تمامیه تشکل ایتدیکی زمانه عائد اسکاتی کوسترمکده اولدیغندن خریطه ده کی یوللر متنده کی غایه دن آری بر مقصدله چیرلمشدر . تشکل دورینه عائد یوللردن انحراف ایدزدیکر دورلره عائد یوللر (= اشارتیه) آیزجه کوسترلمشدر . بو اصول ۱۹ نجی عصرک پوسته یوللرنده ، کذا ۱۷ نجی عصر دن مقدمکی دوره عائد اسکی یوللری کوسترکنده تطبیق ایدلمشدر . کرک ویریلن معلوماته کرک خریطه یه عائد تفرعات ایچون پروفور یاقوب وجودی (R. Tschudi و G. Jacob) طرفندن نشر ایدیلن تورکیشه بیلیونه ک کلیاتنک ۲۲ و ۲۳ نجی جلدلرینی تشکیل ایدن « عثمانلی منبعلرینه کوره آنادولو یوللری » (Das Anatolische Wegenetze nach osmanische Quellen) نی توصیه ایدرم . (Türk. Bibliothek XXII Leipzig 1924; XXIII 1926) [بو اثر در دست ترجمه در . مترجم]

۱۳ نجی عصرده کی موغول استیلاسی نتیجہ سنده روم سلچوقلرینک سلطنتی منقرض اولدی ، بونلرک یرلرنده بر چوق کوچوک تورک بکلکلی تشکل ایدیور که بونلرک اوج دانہسی اگ اہمیتلیلریدر : ۱ - سلچوق اولککسنک اک بویوک قسمنی توارث ایدوب اسکی پایتخت قونیہ ویکی پایتخت لارندہ (بوکونکی قرمان) ایله برابر آنادولودہ کی مہم ولایتلری احتوا ایدن قارامان اوغلی بکلکی ؛ ۲ - سیواس پایتخت اولق اوزرہ دوغریدن دوغری یہ موغول ایمپراطورلغنه مربوط اولان قسم (آرتنا اوغللری) ؛ ۳ - قوجہ ایلندہ (بیتینیا) دہ ظہور ایدوب سرعتلہ بویون و آرز بر زمان صوکرہ پایتختی بروسہ اولان عثمانلی بکلکلیدر . بودورده آنادولو یوللری شبکہسنک خصوصیتی ، یکی تشکل ایدن مہم بکلکلی مقرر ادارہلری بویوک مرکزی جادہدن اوزاقده قالسی نتیجہسی برمدت دوام ایدن انحرافلرہ کورولور . بو اثنادہ عمرکیم استانبولدن قالقوب آنادولوی قطع ایتک ایسترسہ اولا عثمانلیلرک پایتختی اولان بروسہ یہ اوغرار ؛ بوندن صوکرہ دیگر سلچوق بقایاسی طوائف ملوکن بری اولان کرمان اوغلی نک مرکز ادارہسی اولان کوتاہیہ و اورادن آقشہرہ سیاحت ایدر ؛ بورادن اعتباراً قرمان اولککسنہ داخل اولوب اسکی مستعرض جادہ یہ ، بونی تعقیباً تونیہ یہ ، فقط بورادن اعتباراً تکرار دوغری یولدن انحراف ایدرک قرمان بکلکسنک مرکزی اولان لارندہ یہ واصل اولور . بورادن یا ارکلی اوزرندن ، پک اسکیدنبری مشہور اولان طوروس کچیدلرندن (شمڈیکی کولہک بوغازندن) کچیلیر ، یا خود لارندہ دن دوغریدن دوغری یہ طاغیر اوزرندن سلفسکیہ (Seleucia) و اورادن طرسوسہ کیدر . طوروس کچیدلری ایچون مبدأ اولان طرسوسک یرینہ بودورلرہ یکی برتورکن بکلکسنک ، رمضان اوغللرینک مقرر ادارہسی اولان آطنہ قائم اولمشدر .

بو اثنادہ آنادولونک شرق جہتندہ کی آنا جادہ قارامان اوغللرینک مرکز ادارہسی اولان لارندہ دن باشلا یوب ارکلی اوزرندن قیصری یہ ، وارتنا اوغللری اراضیسنہ داخل اولوردی . (قونیہ دن اقسرای اوزرندن قیصری یہ کیدن سلچوق جادہسی) ترک ایدلی . قیصری دن سیواسہ ، یعنی آنادولودہ کی موغول سلطانلغنی مرکزینہ قانار اسکی سلچوقیلرک جادہسندن استفادہ ایدیلیدی . بورادن اعتباراً قیزیل ایرماق بونجہ آقشہرہ (آقشار اووہ ، یعنی بوکونکی آندرس) ، آرزنجان اوزرندن ارضرومہ و بورادن آذربایجانده بولونان ایران موغول سلطانلغنک مرکزینہ قانار کیدردی .

پایتختی بروسہ اولان عثمانلی اولککسنندہ ایسہ یوقاریدہ مذکور کوتاہیہ ... یہ منتهی

اولان جادہ دن ماعدہ بر طاقم یولر داہا واردی ، بونلر دہ : ۱ - بروسہ دن ازنیق ، کیوہ ، کوینک ، مدرنی ، بولی ، وعین صورتلہ بر تورک بکلکنک یعنی اسفندیار اوغلرینک مقری اولان قسطنطنی اوزرندن قرہ دکز ساحلندہ سینوبہ منہی اولان یول ؛ ۲ - بروسہ دن باشلاہرق اسکیشہر ، آنقرہ ، چوروم اوزرندن آماسیہ کیدن یول ؛ ۳ - بروسہ دن بدأ ایلہ میخالیچ ، بالیکسری ، برغمہ (اسکی برغامون) ، مغنیسا (اسکی ماغنہ زیا) ، ازمیر یولی ؛ ۴ - بروسہ دن چناق قلعه یہ کیدن یولدر . فقط بویولک اودوردہ کی وضعیتی حقندہ مفصل معلوماتہ مالک دکلز .

بروسہ استقامتہ کیدن بوتون بواسکی عثمانلی جادہ لری ، کذا قارامان و موغول جادہ لری ، داخلک مناقلہ وضعیتی دکیشدیکی حالہ اوزون مدت ایشلہ مکدہ دوام ایشدر . مناقلہ وضعیتندہ کی بوتحوالہ سبب ، بر جہتدن ۱۴ نجی و ۱۵ نجی عصرلر طرفندہ سلچوقیلری تعقیب ایدن طوائف ملوکک عثمانلی اولککسنہ ادخال ایدلمسی ، دیگر جہتدن ۱۴۵۳ سنہ سندہ فاتح سلطان محمد استانبولی فتح ایدہرک مقرر حکومت المخاذ ایتسی اولمشدر . بوسایہ دہ یکیدن جوغرافی نقطہ نظر دن نورمال وضعیت وجود بولمش ، جنوبی آسیا ایلہ وسطی آروپا آرہ سندہ بر کوپری تشکیل ایدن بالقان و آنادولو یاریم آطہ لری ، طبیعی و مشترک مرکز لری اولان استانبول ایلہ برابر بیزانس ایمپراطورلغنک اعتلا دورندہ اولدیغی کی بر آلدہ طوپلانمشدر . عصرلر جہ دوام ایدن انتقال دورہ سی آرتق نہایت بولدی ، آنادولو اوزرندن کچن استانبول استقامتندہ کی جہان مناقلاتنک یکیدن انکشاف ایتسی ایچون اورتہ دہ ہیچ بر مانع قالممشدر ، شمعی عصری و آوروپائی وسائط نقلیہ میدانہ چیقوب اسکی یول سیستمی بوزولونجہ یہ قادار عصرلر جہ دوام ایدن و معین یوللرلہ باغلانان ثابت بر شکل حاصل اولمشدر .

شہہ سز باشلانغجده بعض شاشقینلقلر وقوع بولمادی دکل ، استانبولہ متوجہ اولان اسکی بیزانس یوللری چوقدن ترک ایدلمشدی ، بو یوللر دن عثمانلیلر دورندہ موجودیتلرینی محافظہ ایدن قسملری اکثریتلہ موضعی اہمیتی حائز یوللر در . پک طبیعی اولہرق یاقین برماضی دہ تشکل ایش اولان ایلک عثمانلی ، قارامان و موغول بکلکلرندہ کی یوللرلہ مناسبتدار اولہرق آنادولو ممکن مرتبہ قیصہ جادہ لرلہ یکی پایختہ باغلاندی .

بویوک اولککلرہ صاحب اولان استانبولہ کی پادشاہلر یول مسئلہ سندہ برنجی درجہ دہ عسکری نقطہ نظری حاکم طوتارلردی ، عسکر و قوریہلر پایختدن پک اوزاقدہ بولونان

حدود ولایتلرینه ، دولایسییہ جوار دشمن مملکتلرینه قادر الک سربیع واسطہ ایله ناصل سوق ایدلیر ، بو دوشونیلور دی . تجارتہ خدمت ایدن کاروانلر ایلک زمانلر پادشاہک اردولرینی تعقیب ایدیوردی ، آنجق صوکرہلری کندیلری ایچون یکی یوللر آچشلردر . آسیادہ عسکر نقلیاتی ایشلری جوغرافی نقطہ نظر دن ایکی قسمہ آریلیر : ۱ - استانبولک شمالی سوریه ایله ، دولایسییہ یا الجزیره ویا سوریه ، عربستان و مصر ایله ارتباطی و ۲ - استانبولک شرقی آنادونو ایله ، دولایسییہ قافقاس مملکتلری و ایران ایله ارتباطی در . ہر ایکی مسئلہ ایچون آشاغی یوقاری عینی بر صورت حل بولوندی ، مستعرض جادہ اکثریا ہر ایکی استقامتدہ قوللانیلدی . بو ، اولاشوشکلدہ ، یعنی ایلک عثمانلی و قرہمان دورلرندہ کی اتصال جادہ سنک قطعیلہ حل ایلدی . بوجادہ بوغاز ایچنک آسیا جہتندہ بولونان اسکدار دن باشلاہرق ایزمیت ، ایزنیک ، یکیشہر ، این اوکی کوتاہیہ یہ ، بورادہ اسکی بروسہ - قونہ یولیلہ برلشوب آفیون قرہ حصار ، آقشہر اوزرندن قونہ یہ کیدر ، بورادن اعتباراً لارندہ و ارکلی دن کچن بویوک جنوبی قوس بر آز قیصالتیلہ مشدر . طوروس کچیدلری اوزرندن آطنہ یہ و آطنہ دن پایاس اوزرندن حلبہ و آنطاکیہ یہ کیدن یول ایسہ دیکشدرلمہ مشدر . ہمان کوتاہیہ یہ وارمہ دن اسکیشہر ایله بروسہ یولی اوزرندہ تقریباً بازار جق موقعندہ آنقرہ ، چوروم اوزرندن آماسیہ یہ کیدن یولہ واصل اولمشدر . عینی اتصال جادہ سیلہ برابر بو یول استانبول دن اعتباراً استفادہ ایلمکدہ ایدی ، داہا ۱۵۵۵ دہ بوسبہک Busbeck و دہرن شوام Dernschwam دہ بویولی تعقیب ایتمشدری . بر آز صوکرہ کوتاہیہ و قرہ حصار اوزرندن کیدن یول نسبتاً دولامبا جلی عد ایدیلہرک عسکری نقلیات ایچون داہا قیصہ اولان اسکیشہر - اقشہر یولی بولوندی ، صوکرہلری یالکیز بو یول قوللانمشدر .

ایکنجی مسئلہدہ شوصورتلہ حل ایلدی : ایران حدودینہ سوق ایدلین عسکرلر یوقاریدہ تعریف ایدلین مرکزی جادہ یی ارکلی یہ قادر تعقیب ایدیوردی ، بورادن سیواسہ قادر قیصری اوزرندن کچن قارامان یولندن ، سیواسدن ایرانہ قادر دہ ارزنجان ، ارضروم اوزرندن کچن موغول جادہ سنندن استفادہ اولونیوردی . بوصورتلہ آشاغی یوقاری عین عرض درجہ سی اوزرندہ بولنان اسکدارلہ ارضروم آرسندہ جنوبہ دوغری صارقان و تقریباً رأسی ارکلی اوزرینہ دوشن بوزاویہنک ضلعلری آرسندہ بولونان کنیش بر قوس چیزیلور دی . بووضعیت اوزون مدت دوام ایده جک بر شکلدہ دکلدی ، آز بر زمان

صو کره استانبولدن شمال شرقی آنادولویہ و بورادن ایرانه و جزیرہ علیاہہ کیتیمہیہ باشلایان کروانلر داها قیصہ بر یولک آرانمسنہ سبب اولدی . وپک موافق اوله رق عثمانلیرک ایلک دورنده موجود اولان بر جاده یگیدن جانلانیدی . بو، ایزمیتدن بدأ ایله صابانجه اوزرندن کیویہ کیدن اتصال جاده سی ایله کوینک ، مدرنی ، بولی ، کرهدهیہ قادر اسکی عثمانلی قارا دکیز جاده سی وصل اولونیدی . بورادن ده احتمال محلی بر یولدن استفادہ صورتیله ، شرقه دوغری مرزیفون و نیکساره و (آقشار اووهده کی) اُندرس جوارنده ارضرومه کیدن بویرک جاده ایله برلشن بر یول آچشلردی .

جزیرہ علیاہہ کیتیمک ایچونده ۱۶ نجی عصر دن اعتباراً شیمدی تعریف ایتدی کمز شمالی کروان یولندن استفادہ ایدیلیوردی . همان مرزیفونه وارمه دن اول کاروان یولی ترک ایدیلهرک توقاد اوزرندن اسکی عثمانلیر زماننده (تیمور محاربه سی اثناسنده تقریباً ۱۴۰۰ تاریخنده) موجود اولان بر جاده ایله سیواسه مربوط بولونان آماسیہ یه کچیلیوردی . سیواسدن اعتباراً ده ملاطیہ اوزرندن جزیرہ علیا یوللرینک تلاقی نقطه سی بولونان دیار بکره منتهی اولان اسکی بر جاده تعقیب اولونیوردی .

۱۶ نجی عصر ظرفنده شمالی کاروانلر جاده سنک وجود بولسی دوغریدن دوغری یه استانبوله متوجه اولان یکی بر یول شبکه سنک تشکلنه دوغری اهمیتلی بر آدیمدر . بویوللر ۱۷ نجی عصر ابتداسندن اعتباراً جدی صورته ایشله مشدر . آنادولوی استانبوله ربط ایدن اسکی بروسه استقامتنده کی دولامباجلی یوللر ارضرومه کیدن عسکری جاده نک شمالی کروانلر جاده سنه تبدیل ایدلسی کی شمدی دوز یوللرله قطع ایدلمکده در . اسکی اسلاملرک کوزل عادتلرندن بری ده یولجیلره باقمه یی ، برچوق فایدالی و قفلرک تشکلنه سبب اولان شخصی خیر پرورلرک اک مهم بروظیفه سی عد ایتهلریدر . حکومتک تمامیله معین بر مقصد و صرف بر منفعت کوزیله عاجلاً اجرا آتده بولوندیغی بر مملکتده عمومک منفعتی دوشونوله رک کنیش بر نظرله وجوده کتیریلن خیراتلر مدنی حیاتده داها مؤثر بر عامل اولمقده در .

یولجیلره باقق دیمک باشلیجه قوناق یرلری ، قویولر ، چشمه لر .. یاپمقدرکه بونلر آنادولودن کچه جک جهان تجارت یوللری ایچون فوق العاده حائز اهمیتدر . یولک برچوق اقسامنی آنجق بونلر سایه سننده قطع ایتک قابل اولور . ۱۵ نجی و ۱۶ نجی عصر لرده کی اسکی جاده لر ، جنتده کندیلرینه بر مقام تأمین ایتک ایسته یین وزرانک و قفلریله تجهیز ایدلدیکی

کچی؛ ۱۷ نجی عصر ابتدالرنده کی اشرافک وقف ایتدکاری ثروتلرده کاروانلر ایچون قابل استفاده یکی و دوغرو یوللر آچیلدی. ۱۷ نجی عصر اورته لرنده آنادولونک استانبول ایله ارتباطنی تأمین ایدن یوللر شبکه سنک تشکل و انکشافنی مسئله سی حقیقتده باشلیجه اصحاب خیراتک مساعیسیله حصول بولمشدر. بونلرک باشلیجه لرینی بروجه آتی کاروان یوللری تشکیل ایدیوردی :

۱ - ارضروم و ایرانه کیدن شمالی کاروان یولی ، بوجاده نک یکی استقامتی صابانجه دن سوکره مدرنی اوزرینه دوغرو بر انحراف یاپمده دن دوغریجه بولی یه کیدر. بورادن سوکره مرزیفون و نیکساره کیتمه یه رک دوغریجه آماسیه و توقاده واصل اولور و براز ایلریده آندرس جوارنده اسکی عسکری جاده ایله برله شیر . فقط درحال ینه بو جاده نی براقهرق شین قاراحصار ، کسکیت چیفتلک ، آش قلعه اوزرندن کچن قدیم بر جاده بقیه سنی تعقیباً ارضرومه واصل اولور . ارضرومک یاقیننده (ایلیجه جوارنده) تکرار اسکی عسکری جاده یه ملاقی اولور ، سیواسه ، اورادن دیاربکرو الجزیره یه کیدن قول غیرمتبدل اوله رق قالیر .

۲ - آنقره جاده سی ، اسکیشهر اوزرندن کیدن طولامباجلی یون تمامیه ترک ایدیلرک او ائنده موجود اولان صابانجه ، کیوه ، کونینک (شمالی کروان یولنک اسکی کذرکاهی) اوزرندن بکپازاره ، اورادن آنقره یه کیدر . بورادن اسکی بر یولی تعقیباً قیصری یه قادار اوزانیردی .

۳ - آنادولو یوللرینک بل کمیکی مثابه سننده اولان مرکزی جاده بعض تصحیح لرله ۱۶ عصرده کی کذرکاهی تعقیب ایدیوردی . مع مافیله بری ازنیق ایله اسکیشهر ، دیکری ایلیغین ایله قونیه ، اوبری قونیه ایله ارکلی آره سننده اولمق اوزره اوچ یرده بویوک قوسلرک ، طولامباجلرک قیصادلیمی صورتیه تصحیح لورمشدر . شام شریف اوزرندن اسلامک قدسی شهرلری اولان مکه و مدینه یه کیدن بو یول حج یولی اولمق اعتباریله اصحاب خیراتک داها فضلله خدمتی جلب ایدیوردی . حج یولی اوله رق قوللانیلدیغی زمان بو جاده ازنیقه ایزمیت اوزرندن دکل ، ازمیت کورفزینک اک طار بر یرندن یعنی کبزه جوارنده حج کروانلری قارشى یقه یه هر سه که کچر که بوراده بویوک قسطنطینک (Helenepolis) ی بیزانسلیلرک (Kibotos) ی واهل صلیبک (Civitot) ی کائن اولوب بیزانس زمانندن بری مرکزی جاده نک مبدائی تشکیل ایتمکده در .

۴ — بروسه دن بدأ ایله اولوباد کوپروسنی آشوب بالیکسر و آقحصار قصبه لرینک عین مسافه ده جوارندن کچه زک مغنیسا اوزرندن ازمیره کیدن جاده درکه کذرکاه اعتباریله اسکی عثمانلی جاده سنندن اساسلی بر فرق کوستر مه مکده در . بروسه یه مختلف یوللردن کیدیلیردی . خصوصی یولجیلر بو کونده اولدیعی کبی مدانیه اوزرندن ؛ کوچوک کاروانلر ایله ده پوسته یوللرنده کوروله جکی وجهله یوقاریده ذکر ایدیلمن ازمیت کورفزینک اک طار یرنده کائن هر سک و کملیک اوزرندن ؛ بویوک کروانلر و عسکرلر اکثریا ازمیت و ازنیق اوزرندن بروسه یه کیدن عسکری جاده یی تعقیب ایدر .

۵ — بروسه دن باشلا یه رق دیمتوقه ، لاپسکی اوزرندن چاناق قلعه یه کیدن یولدر . ایشته عمومی خطلری قیصه جه کوستر یلمن بو یوللر ، اساس دکی شمه مک صورتیله ، اقلی ۲۰۰ سنه ، یعنی عصری نقل واسطه لرینک استعمالیله ترک و اهاله اوغراینجیه قادار ، موجودیتلرینی محافظه ایتمشدر . صوک زمانلره قادار تورکیه ده مخبره ایشلرینی ایفا ایدن پوسته سوروجیلری (تاتارلر) ده دمیر یوللرندن استفاده یه باشلانمده دن اول اهمیتسز بعض فرق لره بو یوللری قولانیورلردی . پوسته سوروجیلرینک تعقیب ایتدکاری بویوک اسکی کروان یوللرندن باشلیجه انحرافلری شونندن عبارتدی ، پوسته سوروجیلرینک غایه سی ممکن مرتبه فضله بویوک شهرلره اوغرامقدی ، بو سببله دوس دوغری کیدن کروان یوللرندن بعض کوچوک انحرافلر یاقمقدن چکینمیورلردی . آنادولوده آلتی بویوک پوسته واردی که اونلرده بروجه آتیدر :

۱ — اسکدار — ازمیت — بولی — مرزیفون — آماسیه — توقا — سیواس — دیاربکر (یعنی شمالی کاروان یولی کذرکاهی اولوب أرضرومه وارمه دن یولده آریله رق جزیره علیایه کیتمه مکده در .)

۲ — اسکدار — هر سک — بروسه — ازنیق — لفسکه — کیوه — کونیک — مدرنی — بکپازار — آنقره (بورایه قادار بر طاقم انحرافلر یاپوب اصل کاروانلر جاده سنی نادرا تعقیب ایتمه مکده در .) — قیر شهری — قیصری .

۳ — اسکدار — هر سک — بروسه — لفسکه (یاخود ازمیت — صابانجه — لفسکه) — اسکیشر — دوغری آقشهر (یاخود کوتاهییه — آفیون قارا حصار اوزرندن آقشهر) — قونییه — ارکلی — آطنه — آنطاکیه — حلب (یعنی کوچوک انحرافلره مرکزی جاده قسماً قدیم دورلرده کی جاده لره کذرکاهی تعقیب ایدر .)

۴ - اسکدار - کوتاہیہ - آفیون قرہ حصار (یوقاریدہ کی کبی) - اسپارطہ -
 آنطالیہ - علائیہ (یاخود آقشہرہ قادار مرکزی جادہ ، بورادن بکشہر - علائیہ) .
 ۵ - اسکدار - بروسہ (یوقاریدہ کی کبی) - میخالیچ - بالیکسری - آقحصار -
 مغنیسا - از میر (ینہ بویوک شہرلرہ اوغرامق ارزوسیلہ کروان یولندن بعض انحرافلر
 یاپان جادہ) .

۶ - طربزون - کوموشخانہ (یاز قیش دوغری یولدن) - بایبورد - ارضروم .
 بو آلتنجی یول ، بو سیستہ مدہ نقصان اولان توقاددن ارضرومہ کیدن قرہ یولی یرینہ
 قائم اولمشدر [۱] . یکی وسائط نقلیہ نک ظہوریلہ طربزونہ قادار واپورلہ پوستہ سوقیاتی
 باشلادقدن صوکر اسی یول شبکہ سنک بوزولمہ سیلہ باشلامشدر .
 بز بورایہ قادار یانکیز عثمانلیلر دورینک استانبولی استہداف ایدن آنادولو یوللرینی
 مطالعہ ایتدک . فقط یاریم آطہ نک باشلیجہ لیمانی اولان از میرہ کیدن یوللر حقندہ قیصہ بر
 نظر عطف ایتلی یز .

یوقاریدہ بحثی کچن از میر - بروسہ کروان یولی از میرک اہمیتیلہ متناسب اولہرق آنادولونک
 ایشلک جادہ لرندن بریسی ایدی . از میردن باشلایان دیگر یوللر ہیچ بروجہلہ استانبولہ
 متوجہ یوللر قادار عمومی بر اہمیت عرض ایدہ مہمشدر . استانبول استقامتندہ کی یوللر
 آنادولونک یاریم آطہ اولمق خصوصیتیلہ برابر مرکزی آوروپاہ دوغری کیدن جہان یولیلہ
 استانبول اوزرندن دوغریدین دوغری یہ ارتباط پیدا ایتک صورتیلہ عمومی مناقلاتہ خدمت
 ایتکدہ در . از میردن باشلایان یوللر آز چوق ، بولیمانک ہینتہر لاندی ایلہ ارتباطی ادامہ یہ
 خدمت ایدوب داہا زیادہ موضعی بر اہمیتی حائز بولونیوردی . استانبول تشکل ایتدکن
 صوکرہ بویوک مقیاسدہ بر جہان مناقلاتی از میر اوزرندن کچمہ یوردی . بعض خصوصلردہ
 حائز اہمیت اولان یکانہ جادہ از میردن آفیون قارا حصارہ کیدن و بورادہ مرکزی
 جادہ ایلہ التصاق پیدا ایدن یولدر . متعدد دفعہ لر کذر کاهنی دکیشدیر دیکندن استانبولہ
 منہی اولان جادہ لر قادار ایشلک اولمایان بو یول ۱۷ نجی عصر دہ آلا شہر اوزرندن ،
 ۱۸ نجی عصر دہ بر آز شمالدن عشاق اوزرندن کچردی . بویولک آفیون قارا حصارندن
 کروانلر ایچون اک مہم بر تقاطع نقطہ سی اولان توقادہ قادار تمادیسی داہا غیر معین ایدی .
 تاوہرنیر (Tavernire) ۱۶۵۷ دہ ایچ آنادولودہ کی طوز کولی اورتہ سندن کچن بو یولی

[۱] پوستہ یوللرینہ عائد عمومی طاسلاق ۱۸۴۶ سنہ سنہ عائددر .

مراد رابعك ۱۶۳۹ ده انشا ایتدیردیکی سد اوزرندن قطع ایتشدی . بو سیاحك پك محدود تعریفلرندن بو یولدن دائماً منتظم صورتده استفاده ایدلمدیکی اكلاشیلیور . صوكره اونك سیاحتنامه سنده فائده لی خیراتلره و وقفلره تصادف ایده میورز . ازمیردن باشلایان دکیزلی یه کیدن و اورادن آنطالیه یه قدار اوزانان دیگر کروان یولی ده صرف محلی براهیتی حائز بولونیوردی . ازمیر استقامتنده کی آنا یوللرندن برینی قطع ایدن هر هانکی ایکنجی بر یولدن بحث ایتدی کمز زمان یینه شو جهتی دوشونملی یز که سیاحتنامه لرده هیچ بر زمان بو یوللر استانبوله متوجه اولان یوللر قدار اهمیتلی عد ایدلمه مشدر .

بز ارضومه کیدن بویوک کروان یولنده نمونه سنی کوردیکمز کی موده رن نقل واسطه لرینک ظهوریله کاروان یوللرندن متشکل اولان اسکی یول شبکه سی بوزولدی . وقتیه یلکن کیلری زماننده ، دکز یولجیلغی هوانك مساعده سنه تابع ایکن پك آز حس ایدیلن آنادولونك یاریم اطه اولق خصوصیتی شیمدی واپور دروننده قوتله حس ایدلمه یه باشلادی . اولجه آغیر یوکلر ایچون قره یوللرندن اوزاقلاشیلهرق یاریم آطه نك ایکی گوشه سنده کی طربزون وپایاس (که بالا آخره اسکندرون بونك یرینه قائم اولدی) دکیز طریقله نقلنه چالیشیلیردی ، واپورلرک ظهورندن صوکره چوق سهولتلی اولان دکیزیولی ترجیح اولوندی . صرف بوسبیدن دولای ۱۹ نجی عصر ظرفنده آنادولودن کچن عمومی قره یوللری متادیا خراب اولدی ، حتی قسماً متروک و منسی قالدی . بونلرک یرینه بعض بویوک (حتی کوچوک) لیمانلردن داخله دوغری کیدن یوللر قائم اولدی که بونلر اولجه پك آراهیتی حائز بولونیوردی ، بونلرک بر قسمنده یکی شوسه لر انشا ایدلدی .

بونی قارالرده کی اشیا نقلیاتی دکیشدیرن واسکی یوللری تعقیب ایدن کاروانلری اهمیتدن دوشورن دمیریوللری تعقیب ایتدی . تورکیه نك احوالیله متناسب اوله رق آغیر آغیر انکشاف ایتسنه رغماً قسم قسم اسکی کروان یولی شبکه سی یرینه یکی دمیریوللری قائم اولمه یه باشلادی . بوتحولده تورکیه نك کندی فعالیتندن زیاده آوروپا بویوک دولتلرینک منفعتی و تأثیری آلتنده وقوع بولدی . و آنادولونك جوغرافی وضعیتنک تأثیری یکی باشدن کندی کوستره رک بوکوپری یولنك استقامتی و اوزرنده بولونان بروسطی آوروپا دولتنک نفوذ و تأثیری آلتنده اسکی مستعرض جاده یکی بر شکلده تکرار دیرلدی ، حالبوکه آوروپانک محیطنده بولونان عملکتلر ، ساحلک مختلف نقطه لرندن داخله دوغری کیدن کوچوک خطلری منفعتلرینه

دها او یغون بولدی لر . (۴) اک صو ک شکل اشخاص و اشیا ایچون او تو موبیل نقلیاتنه دوغری دره . بو وضعیت آنادولو ده یکی بر او تو موبیل یولاری شبکه سی وجوده کتیر مه یه احتیاج کو ستر مکده در که ، نتیجه سی قابل استعمال اسکی یولارک بقایا سنی ده تاریخه قاریش دیر مق اوله جقدر .

آنادولو ده یکی بر یول شبکه سنک حصولنده پک مهم اولان بر جهت ده ، پایتختک آنادولو ایچریلرینه ، آنقره یه نقل ایدلمش اولمسیدر . بو صورتله آنادولونک بالتان یاریم اطه سیله برابر مرکزی اوروپا یله جنوبی آسیا آره سنده بر کوپری اولسی وضعیتنده هیچ بر تبدل وقوعه گلش دکدر ؛ عین زمانده مملکت مرکزینک خارجه بولونسی دولایسیله حصوله کلن غیر مساعد وضعیتده بر طرف ایدلمشدر . امثالسنر وضعیتدی دولایسیله استانبول بالقانله آنادولو آره سنده کی مناقلاتک دائما مرکزی اوله جقدر . لکن آنقره ده ایکنجی بر مرکزک تشکلی ، استانبوله اولدیغی کبی ، بورایه ده بر چوق یولارک متوجه اولسنی ایجاب ایده جکدر . هر شیدن اول بو آنه قدار وسطی آوروپادن یالکز استانبوله قدار قارادن کیدوب بورادن صو کره اکثریاد کیزیولنی ترجیحه متمایل اولان عمومی مناقلات ، آنادولو اوزرنده نقلیات قولای اولدیغی تقدیرده ، مرکز حکومتک آنقره ده بولونسی دولایسیله ممکن مرتبه داخه جلب ایدیه جکدر .

مترجمی : جوغرافیا معلمی

حامد سعیدی

(۴) مه کینغ L. Mecing ک «آوروپا اقوامی و دکیز» Europas Völker und das Meer عنوانلی اثرینه . ناشری Stahl u. Eisen (۱۹۲۵) صو کره ، په ته رمان مجموعه سنک ۱۹۱۵ Tafel ۳۷۰ باقکزر .